

הלקוח המושלם של האדריכל

עיצוב הבית הוא מלאכה מורכבת מאוד, בייחוד כשהלקוח שעבורו מתכנן האדריכל את הבית הוא האדריכל עצמו. חמישה אדריכלים מגלים אם מי שמכיר את התחום היטב, ובעיקר מתפרנס מהגשמת הפנטזיות של אחרים, יודע להתמודד באופן מוצלח יותר עם הפנטזיה של עצמו

מאת שני שילה

ל מי שזהה מעורב בפרייקט תכנון כלקוח יודע שמדובר בחוויה לא פשוטה, בעיקר אם מדובר בבית הפרטי. הפנטזיה שלנו על איך שחבל צריך להיראות נתקלת במציאות, ולפעמים זה מרגיש כמו תאונה דרכים.

התחושה שהכסף זורם בעוצמה של זרנוק מים, ההתמודדות עם מושגים חדשים כמו אף מים (מגרעת שנועדה לוודא שהמים לא יורמו על משטחים אופקיים), פורד סט (אזור עצירה באמצע מדרגות) ומשקוף עיוור (קונסטרוקציה ממתכת שמתקינים בתוך החלון כבר בשלב השלד); והצורך לבחור מתוך שפע של חפויים, ריצופים ושלל החומרים – מותירים את הלקוח מעט אבוד. אם נוסיף לאלה אנשי מקצוע שלרוב לא מקפידים על הלוי"ז שעליו הוסכם, נבין למה רבים זוכרים את חוויית הבנייה/השיפוץ שלהם כלא מוצלחת.

מעבר לכך שוהו המוצר היקר ביותר שרובכם תרכשו בימי חייכם, התאמה של בית לצרכים האישיים דורשת התמודדות עם הפער בין החלום לחיים כפי שהם באמת. אנו באמת רוצים לבשל ארוחות פאר ווקוקים לכן למטבח רחב ידיים, אבל בפועל אנו בעיקר מחממים לילדים פיצה, וזוהי כמוזן רק דוגמה אחת.

אדריכלים רבים מאמינים שבשביל פרויקט טוב צריך לקוח טוב – אינט' ליגנטי, שיודע לשאול את השאלות הנכונות, לאתגר את האדריכל ובמקביל לתת לו מספיק כבוד וחופש יצירתי. במובנים רבים, אדריכלים מדמיינים את הלקוח הזה כנבואה שלהם. אבל מה קורה כשצריך לתכנן ללקוח המושלם, לתכנן לעצמך את הבית?

חמישה אדריכלים הסכימו להכניס אתכם לביתם הפרטי ולחלוק תובנות מגיי סיוגם כלקוח ואדריכל במקביל. הם חושפים בכנות אם מי שמכיר את התחום היטב, ובעיקר מתפרנס מהגשמת הפנטזיות של אחרים, יודע להתמודד באופן מוצלח יותר עם הפנטזיה של עצמו. הרי את רובנו מעניין אם אנשי המקצוע מברזיים גם לאדריכלים, האם גם אדריכלים חורגים בתצביב והאם גם אדריכלים היו רוצים לשנות בדיעבר כמה פרטים ברירה שלהם?

תצלומים: אייל טואג

הבית של משפחת בליי נמצא בקרבת כביש ראשי בהרצליה הצעירה, אבל כשנכנסים בשער נחשפים לפיסה של שלושה. למרות גודלו, הבית מרגיש צנוע וביתי: הסלון הגדול נפתח לגינה קטנה, מערכת מדרגות ממתכת ועץ משמשת לתנועה בין שלוש הקומות, המטבח ופינת האוכל, שנמצאים בקומת הכניסה, מספקים פרטיות.

המטבח מרווח ובהיר, ובפינת האוכל ניצב שולחן שהגיע עם המשפחה מגיו יורק. מולי מסי פר שוהו שולחן מעצבים שנקנה בזכות פגם קטן שהוריר את מחירו. השולחן, העשוי שיש, דורש ארבעה אנשים כדי להזיזו.

בשנה האחרונה שופץ המטבח, ודבורה מספרת על חודש שבו נאלצו לשתוף כלים בחדר האמבטיה.

את הבית תיכננו בני הזוג בליי כשהחזרו לישראל לאחר שהות של 12 שנה בגיו יורק, שם עסקו בעיקר בת' כנון של פרויקטים ציבוריים. לדברי דבורה, זה היה אחד מפרויקטי המגורים הראשונים שלהם, והם בעיקר רצו למ' קסם את גודל הבית ולהתכונן לשלל אפשרויות כמו אורחים וילד נוסף.

בני הזוג אמרים בהומור שה' קושי העיקרי בתכנון היה העובדה ששניהם מתכננים. "במטבח הקודם לא היה פח אשפה חמש שנים, מכיוון שלא הצלחנו להסכים על המיקום. שנתיים לא היו דלתות לארונות למעלה, כי לא הצלחנו לה' חליט אם הדלתות צריכות להיות רק מזכוכית, או מזכוכית עם מסגרת מסביב", מספרת דבור' רה. לדבריה, אחרי שנתיים היא נשברה בגלל האבק, וויתרה למולי, שרצה את הזכוכית ללא המסגרת. "זמן קצר אחר כך הדלתות האלה נפ' לו לי על הראש. למולי לא קרה לי כלום, אבל יכולתי להגיד למולי 'אמרתי לך'".

המשרד של הזוג בליי, שתוכנן בקומת המדר' תף, משמש בשנים האחרונות יחידת המגורים של הבן, שהתחיל ללמוד בשנה האחרונה במילנו. הבת, שלומרת בבצלאל ומגיעה הביתה בסופי השבוע, חולשת על שלושה חדרים, שניים מהם לעבודה. דבורה מסבירה שהצרכים משתנים עם השנים, וכיום היתה מתכננת את הבית אחרת. בני הזוג, שמתמחים בתכנון משרדים וחנויות, מאמינים שצריך להשאיר מקום לשינויים בתכנון הבית. "כשאני מתכננת משרד אני מוסיפה נקודות חשמל, כדי שבעתיד יהיה אפשר להוסיף לו עוד עמדה לעבודה, אם החברה תגדל. גם בבית הייתי מתכננת פחות חדרים, עם תכנון גמיש יותר וחד' ללים פתוחים".

כמה עצות: "חסי לקוח-אדריכל הם כמו רומן. לקוח שיועד לשאול את השאלות הנכונות יידע להוציא את המרב מהאדריכל והפרייקט. צריך לוד כוד שכלל שמשקיעים יותר זמן בתכנון ובאדריכל' לות, התוצאה טובה יותר. כמו כן, צריך לשמור על ראייה תכנונית רחבה ולהבין את הצרכים ותר' צוגות המשתנים. משפחות משתנות, וגם הכריות יכולות לעבור שינויים עם השנים.

הכניסה לדירה של אמיר מן ומשפחתו ברעננה מרשימה. החלל הכפול שנפתח מול העיניים, הנוף הירוק של גן שתיי כנן רן צור, ממשרד צור וולף, לאוניברסיטה הפי תוחה – עוזרים להבין למה החליט מן לרכוש את הדירה השוכנת בקומפלקס שתיכנן עם שותפו. התקרה בסלון הדירה גבוהה במיוחד ומגיעה עד לגובה קומת חדר השינה. החלל נקי ואינו עמוס בתמונות או בפרטי ריהוט. בכלל, התחושה בדירה נינוחה וניתן בה מקום רב לנוף שניבט מהחלונות. מן מעיד בחיוך כי המקום האהוב עליו בדירה הוא המדרגות, בזכות נקודות המבט השונות שנפתחות בזמן שהוא עולה או יורד בהן. החומרים מהם נבנה הבית, כמו ריצוף אפור, טיח לבן, מעקות פלדה וחכוכית, בולטים בכל הקומפלי-קס. גם המעקות של המרפסות הם שילוב של מתי-כת וחכוכית. אפילו הפריגולה במרפסת העליונה לא עשויה מבטון או מעץ, אלא מפלדה. "אנחנו עובדים עם החומר ויש לנו רחבה לברזל בסגנון האדריכלות העשיתית. אלה חומרים שמורקנים היטב ונראים מעורכנים לאורך שנים".

במבנים רבים חווית תכנון הדירה של מן היתה דומה להוויה שעוברים לקוחות הרוכשים דירה בבניין מגורים מקביל. עם זאת, הוא זה שתיכנן את הבניין, או ליתר דיוק, את הבניינים המרכיבים את הקומפ-לקס שבו שוכנת הדירה בצוותא עם כ-440 דירות נוספות.

מן מרגיש כי לא תיכנן כמעט שיי-נויים בתוכנית המקורית של הדירה, ואפילו מבחינת המפרט שהציע הקבלן. "עשיתי שינויים מינוריים כמו תוספת חלון צדפתי שפונה מחדר השינה לכיוון הסלון, וכך אני זוכה לראות את הנוף של הגינה ככל בוקר מהמיטה". לדבריו, משום שלזמן מה שימשה הדירה כ"דירה לרונגמה" בפריז, דירי-ם רבים התלהבו מהחלון וביקשו להוסיף אותו בדירתם.

עמי שנער, שותפו של מן למשרד, שרכש גם הוא דירה בבניין, מרגיש שהדירה פונקציונלית מאוד, מתוכננת נכון ובגורל מתאים. "אנחנו לא בקטע של ההתבנות ושל דירות ראוות בגדלים בלתי סבירים", הוא אומר.

מן מתייחס לדירה כמקום המפלט שלו וחש גאוות הגדולה ביחס לתכנון הבניין ודירה. עם זאת, הוא מוכן להודות שיש בעיה בתחום האחסון בבית. "חסר לי בכניסה מקום אחסון למעילים ולתיקים. בגלל זה התיק שלי תמיד נמצא בפינת האוכל, מחכה שיפנו אותו". הוא טופח על כרסו בחיוך, ואומר שגם חדר הארונות אינו מתאים למידותיו. "לאדם כמוני קשה לתמך בחדר צר כזה. לדעתי, ארון קיר הוא לא פחות טוב, וכך גם היינו מרוויחים חדר אמבטיה גדול יותר".

אילנה, מנהלת המשרד ואשתו של מן, מרגישה שסמכה עליו בתהליך התכנון ונתנה לו יד חופשית, אבל אחרי שנכנסו לגור בדירה היו ברורים שהיתה משפרת לטובת הנחות. "היתי יוצרת עוד מקום מות אחסון", היא מחוקת את דבריו של מן עצמו, ומוסיפה: "באמבטיה, במקום המשטח הנקי והמורחף, או במטבח, הייתי מוסיפה מדף עליון".

כמה עצות: העבודה של אדריכל ולקוח דורשת איזון רב. מצד אחד, צריך שהאדריכל יזרום עם הלכות ולא יינעל ובעצם יכפה את עצמו. מצד שני, צריך שהאדריכל יגלה מנהיגות ויוביל. אם שומרים על איזון נוצרת מערכת רואלית בעלת איפוק, תבונה ורגישות שיכולה להביא לתוצאה יצירתית ומפתיעה.

תצלומים: אייל טואג

הבית של יעקב פרץ בולט בנוף הכי-נייה בכמון, היישוב במועצה האזורית משגב שבו הוא מתגורר עם משפחתו בעשר השנים האחרונות. כבר ברגע הראשון שצוערים לכיוון הכניסה מבחינים בהבדל משאר הבתים. אין גינה של צמחי תבלין, הטיח לבן בוהק, ולא בצבעי אדמה, ובעיקר משום שרוב הקירות החיצוניים הם חלונות. החזיתות לכיוון מערב ומזרח מורכבות מחזית מוכוכית, ולפניה מערכת תריסים שמתכווננת לפי הצורך. משטחי העבודה במטבח עשויים מוכוכית חלי-בית וארונות העץ בגימור אפור. הרצפה היא בטון חשוף והפרופילים של החלונות הגדולים עשויים מפלדה. ככלל, החומרים שמהם בנוי ביתו של פרץ נהפכו בשנים האחרונות לנפוצים יותר בבניה הישראלית, אבל לפני כעשר שנים, ובעיקר בגי-ליל, הבניין היה יוצא דופן.

הבית היה אמור להיות מתוכנן כשתי מאסות אורכיות המחוברות בגשר. חררי השינה היו צריכים להיות בקומה השנייה של המבנה, וגם הגשר שבו נמצאים החללים הציבוריים, כמו הסלון, היה צריך לשמש גינת גג. הסיבה לכך שלבסוף הבניין אינו בן שתי קומות קשורה לתהליך שעבר פרץ בזמן הבניה, תהליך שהיה גורם לרוב הלקוחות רפיקות לב. בגלל תשומת הלב שדרש עיצוב הבית.

"כשאתה מתכנן לעצמך נוצר מעין מחר במה. הרי בסוף תתהליך, כשישאלו אותי על הפריזקט לא יהיו לי תירוצים", מסביר פרץ. הוא מעיד על עצמו כמי ששואף לצניעות, אבל במקביל התייחס לבית ככרטיס הביקור שלו, ולכן שאף שיהיה מתקדם מבחינה אדריכלית.

וכך, כבר בשלב השלד הרגיש פרץ שהבניין שלו הוא נטע זר ביישוב. הבית, שממוקם במרכז היישוב הוותיק, מוקף בבתים עם טיח צבעוני ובעלי חזות שמי זוהה בישראל עם הסגנון ה"כפרי". "בכל תהליך התכנון התעלמתי מה שאני בונה בית ביישוב קטן בגליל. התמקדתי בפי-נטויה והשאפה האדריכלית שלי, אבל כשתתחלנו לבנות התחלתי להבין שלי-בית הזה יש פוטנציאל להרגיז", מסביר פרץ. התחושה הזו, שהתבלשה היטב על המתח בין הצניעות לרצון להראות יכולת כאדריכל, גרמה לפרץ לעצור את הבניה ולתכנן אותו מחדש במובנים רבים – בחיי

רה מורכבת שגרמה לו קשים לא מעטים. התכנון החדש, שנעשה בתוך שבוע בזמן הכי-נייה, קיצץ 80 מ"ר מהבית תוך ויתור על הקומה העליונה. חררי הילדים ירדו לקומה חפורה עם חצר וכניסה נפרדת. חדר השינה והמקלחת של פרץ ואשתו תמר ירד לקומת הקרקע. השינויים נעשו מתוך חשיבה שאמנם הבית בולט בגלל התכנון, אבל לפחות אפשר למנוע ממנו להיות בולט לגובה.

למרות השינויים, הבית של פרץ עדיין בולט. בני הזוג מספרים על מקרים שבהם בזמן ארוחת הערב ביום שישי פתאום הגיעו כמה מבקרים לא קרואים ממש לתוך הגינה הבניה. "יש אנשים שזה לא נראה להם כמו בית, אלא פונקציה ציבורית כמו ספרייה. הם נכנסים לראות ולא מצפים למצוא כאן אנשים שזהו ביתם. כמוכן שאזר כך הם כבר סקרנים ומבקשים לראות את הבית", אומר פרץ. **כמה עצות:** "אני מציע ללקוחות להקדיש את כל הזמן לעבודת התכנון, לחיפוש אחר אדריכל – למצוא את האדריכל שלדעתם הוא אדם הראוי לתכנן את הבית שלהם, ואז לתת לו חופש. אם תמצאו את האדם המתאים, תוכלו לסמוך עליו שהתוצאה תהיה שלמה, ללא צורך בויתורים.

בית האדריכל יעקב פרץ, הבעלים של P2 סטודיו לעיצוב

מי תיכנן: יעקב פרץ

פרויקטים בולטים שתיכנן: דר'משפחתי בראשון לציון, בתים פרטיים בזכרון יעקב, מרחביה וחדרה, ואת משרדי חברת תקשוב בקניון M המפרץ בעכו

שטח הבית: 200 מ"ר

תצלומים: עוזי פורת

כשפותחים את דלת ביתה של היידי ארד העין ממשיכה ישר קדימה ומגיי עה לים. הנוף הנשקף מהבית מרשים במיוחד ומגשים את אחת הפנטזיות הנרד"ניות השכיחות ביותר – מגורים מול הים. ארד רכשה את המגרש לאחר שהיא ובן זוגה נפרדו מחלום המגורים בראש פינה. בדרך לתל אביב נתקלו השניים בשילוט על מכירת מגרשים במושב הבונים. הם החליטו להיכנס למושב ולברוק, והמגרש שראו גרם להם לשנות את התוכניות ולרכוש אותו.

בית האדריכלית היידי ארד

מי תיכנן: היידי ארד ומיה שינברגר
פרויקטים בולטים אחרים של ארד: בית הבלט הישראלי ומרכז מונמארט (במסגרת המשרד יעקבי ארד תקשורת

שטח הבית: 248 מ"ר

ארד מעירה כי זו היתה רכישה מתוך גחמה, בעיקר בגלל העלות הגבוהה של הבית ומכיוון שלבני הווני יש דירה של יותר מ-100 מ"ר בתל אביב ששיפצו לפני כמה שנים. מבחינת התכנון, חלק מהבחינות בבית דורשות אומץ. למשל, המקום שבו חרדי האמבטיה נפגישים עם הקיר החיצוני של הבית אינו אטום. המקלות נמצאות ליד קיר זכוכית, שמעברו השני ניצבת מערכת של קורות עץ, שיוצרת מעין משרבייה (מעין חיפוי עץ או בטון מחוררים שאפשר לראות מהבית החוצה אבל לא להפך) לא צפופה. כל כך לא צפופה שקשה להאמין לארד כשהיא מסבירה שלא רואים כלום מבחוץ.

חדר השינה המרכזי מוקף חלונות בקירותיו החיצוניים ומשווה לחדר מראה דרמטי. ארד מס' בירה שמותקנת בחדר מערכת תריסים שנותנת תחושת פרטיות. גם הסלון אינו ממודר מעיני השכנים. גם כאן יש תריסים ומערכת של קולטיות ניידות המונעות כניסה של שמש ישירה מכיוון דרום, אבל עדיין אפשר להשקיף פנימה.

ארד מודה שהרגה מהתקציב המקורי ב-35%. "ניסיתי להיות מסודרת, פניתי מראש לכל היועץ צים, אירגנתי כתבי ממיות ותוכנית כמויות של חומרי הגלם לשיפוץ ואפילו סגרתי את הפרטים מראש", אומרת ארד. "אבל היו דברים שחשבתי שהם שוליים כמו הגדר לגינה, או חיפוי העץ החיצוניים, שבדיעבד התברר שעולים לא מעט". אחד הקשיים העיקריים שעמם התמודדה ארד היה המפקח. לאחר שבכמה אירועים הרגישה שאינה מקבלת עבודת פיקוח מספקת, החליטה להיות פקח הבנייה של עצמה. "במשך חודשיים וחצי הגעתי לבית מתל אביב, ארבע פעמים בש' בוע. ידעתי שכל כספי נוסף היה על ספרייה שלי עם בעלי מונחות כאן על הכף, או אין ברירה", היא מסבירה בחצי חיוך.

אין זה הבית הראשון שארד תיכננה לעצמה. קדם לו שיפוץ ברירה בתל אביב, שבו הכפילה את התקציב המקורי. החריגה מהתקציב גרמה לארד לוותר בבית הנוכחי על גינת הגג ולהחליפה בחי פוי של חלוקי נחל. ויתור נוסף היה על ספרייה עם קיר זכוכית ארום ומערכת מרפס מעץ. במקרה הזה ארד מציינת שהפשרה, ספרייה ממתכת ודי כוכית, היתה הפתעה לטובה.

בן זוגה של ארד איפשר לה לתכנן ביד חור פשית. "הוא רק ביקש לראות בבוקר את הים מחדר השינה ושחלון המ"ד יפנה לכיוון מז' רח". ארד מסבירה שדווקא החופש הוא שמפחיד, ומספרת שהיו לא מעט רגעים שבהם האחריות הכבירה עליה.

כמה עצות: אם רוצים לעמוד בתקציב, יש לסגור את כל הפרטים באופן דרמטי עוד לפני תחילת הבנייה. פרט לכך, צריך לזכור כי לכל דבר יש תחליף זול יותר, שלא בהכרח פחות טוב ■

תצלומים: אייל טואג

הדירה של גלית שיף ממוקמת ברחוב שקט בצפון הישן של תל אביב. אף שהיא אינה גדולה, בזכות העיצוב מתקבל חלל מרווח ונקי. הבחירה במרצפות מסום בהירות, קירות לבנים ומראות גדולות נותנת לדירה תחושה שהיא גדולה יותר מכפי שהיא באמת.

החללים הציבוריים של הדירה גדולים יחסית בגלל הבחירה לתכנן את חדר השינה כמעט בגודל של המיטה הווגית. מבחינתה של שיף, זה החדר שבו היא מבילה הכי פחות. לרבייה, השטח הלא קונבנציונלי של חדר השינה נבע מהחופש בתכנון בית לעצמה, שמאפשר דברים שלא בטוח שלקוחות היו מעזים לנסות.

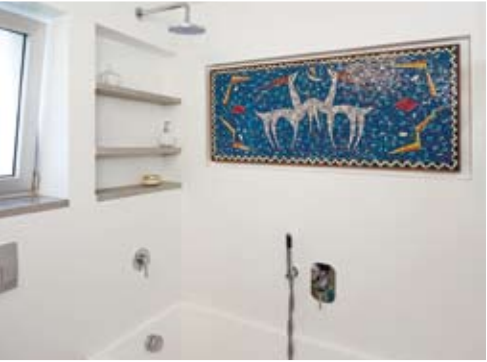
דוגמה נוספת לכך היא החלל הפתוח שקיים ברירה והעובדה שיש בה תחושה חזקה של הר' חוב. "לא אכפת לי אם השכנים רואים קצת פנימה. לדעתי, זה חלק מהחיים בעיר", אומרת שיף. "למירתי וגורתי בהולנד, ושם זה מקובל שהולכים ברחוב ורואים את פנים הבית של הרירות בקומת הקרקע".

שיף מספרת שתהליך התכ' נון דרש ממנה לא פעם לאתגר את התפישות שלה. כדוגמה היא מספרת שבהתחלה היה לה ברור כי צריך לתכנן שני חרדי שינה, כי להתאימה לצרכים עתידיים.

"יעל (שותפתה, ש"ש) גרמה לי להבין שאולי לא צריך לסגור חדר כבר עכשיו. לקח לי זמן לק' כל את זה שלא צריך כבר היום ליצור דירת שלושה חדרים". ההחלטה יצרה חלל שבעתיד ניתן להוסיף לו בנקל דלתות ולהפוך אותו לחדר שינה. שיף מעירה על עצמה שהיא פרפקציוניסטית, והצורך לעמוד בתקציב גרם לה לעשות מא' מצים רבים, כמו לברר מחירים אצל כמה שיותר אנשי מקצוע ולקבל הרבה הצ'עות מחיר. "ישבתי לאנשי המקצוע על הראש בטירוף", היא אומרת, "את רוב הצעות המחיר סגרתי עוד לפני תחילת הבנייה. כך הצלחתי לסיים את השיפוץ בתוך חודשיים וחצי ולחרוג רק ב-10% מהתקציב".

אגב, מי שחושב שבעבודה אצל אדריכלים אנשי המקצוע עומדים בזמנים, כנראה טועה. שיף מספרת על נגר שלא הגיע בזמן שנבקע וגרם לה לדרוף אחריו. החריגה בתקציב הביאה לכך שלא נשאר לשיף כסף לרפד את הספה שקיבלה מסבתה. מדובר בריהוט שתוכנן במיוחד לבית הסבתא, ועבוד שיף, קבלתו היתה התגשמות של חלום. בפועל, היופי של הדירה לא תמיד חופף לפרקטיות שלו, ולכן כיום כמעט שלא יושבים בסלון של שיף. "לפעמים אני אומרת 'בוא נשב ונשתה תה על הספה', אבל בדרך כלל זה לא נמשך זמן רב, כי הספה לא ממש נוחה והריפור שלה מגרד. אבל מבחינתי לא מדובר בחלל מבוזבז. כיף לי לארח מסביב לשולחן אוכל ולגור בבית עם הסלון הזה. זו הגשמה של פנטזיית ילדות, ולכן פחות משנה לי אם זה נוח או לא".

כמה עצות: לקוחות צריכים להגדיר בצורה ברור'רה את הרצונות והצרכים שלהם, אבל במקביל להשאיר חופש למעצב, כי אחרת מעתיקים את הבית של השכנה.

תצלומים: שי אמשטיין